

«спроможність» громади акцент зроблено на здатності діяти. Ця здатність в контексті територіальної громади згідно чинного законодавства може проявлятися як самостійно, так і через відповідні органи місцевого самоврядування. Здатність територіальної громади діяти повинна відображатись насамперед через підвищення якості задоволення поточних потреб громади, ефективності формування та використання фінансових та інших ресурсів тощо.

Література:

1. Іванова О.Ю. Формування потенціалу саморозвитку регіонів України в контексті трансформаційних процесів: монографія: О.Ю.Іванова. – Х:ВД «ІНЖЕК», 2014.- 304 с.
2. Мамонова В. В. Теоретико-методологічні засади управління територіальним розвитком: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.04 “Місьцеве самоврядування” / В. В. Мамонова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2006. 32 с.
3. Бенювська Л.Я. Територіальна громада як суб’єкт регулювання розвитку територій: теоретичні аспекти / Л.Бенювська // Регіональна економіка. – 2018. - №1. – С.30-39.

Беню Л.Я.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФІСКАЛЬНА ДЕРЖАВА: ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА ПРАГМАТИКА

Фіскальна держава є довершеним інститутом, що виник внаслідок раціонального поєднання інтересів ринку та фіску у процесі розвитку демократично-правових механізмів. Більшість сучасних держав є податково-борговими державами. Фіскальна держава є результатом розвитку податкової держави за рахунок розширення її функцій та використання позикових методів акумуляції фінансових ресурсів.

Фіскальні системи завжди існували у державах, однак фіскальна держава існувала не завжди [1]. Саме дослідження еволюції різноманітних фіскальних систем дає можливість зрозуміти парадигму становлення фіскальної держави. Вивчення особливостей розвитку фіскальних систем дозволяє визначити специфічні риси різноманітних податкових систем, дослідити як вони розвивалися, яким чином податкові інструменти наповнення державної казни доповнювалися борговими. Фіскальна система кожної країни розвивалася своїм особливим шляхом, на цей процес впливали різноманітні чинники – економічні, політичні, історичні та інші. Єдиного шляху розвитку фіскальної системи виокремити практично неможливо, тому так важливо дослідити становлення та розвиток фіскальних систем різних країн.

Україна належить до держав фіскального типу. З 1991 року незалежна Україна створила фіскальну систему, в основі якої є податки та позики. Для фінансування видатків держави використовуються податкові і позикові фінанси, які органічно взаємодоповнюють одні одних. Податки і позики визначають суму благ та послуг, які надаються фіскальною державою індивідам. Податкові фінанси є основою формування доходів держави. Податки в Україні використовуються, переважно, як фіскальний інструмент. Можливості оподаткування як інструменту регулювання та прискорення економічного розвитку практично не використовуються. За рахунок податкових надходжень формується, в середньому за останні роки, 75%-80% доходів бюджету України. Рівень податкового тягаря в Україні складає, за різними оцінками, 34-37% ВВП, найвищого рівня він досяг у 2008 році – 37% ВВП [2, с.374]. Основними проблемами податкової системи України залишаються великі масштаби тіньової економіки, ухиляння від сплати податків, неефективне адміністрування податків, обтяжливі податкові процедури і неприхована криміналізація податкової адміністрації. Важливою проблемою є нерівномірний розподіл податкового навантаження, значний дисбаланс в оподаткуванні доходів середнього, малого і великого бізнесу. Саме великий бізнес,

великі платники податків повинні сплачувати основну частку податків відповідно до частки створеної вартості. Держава, вилучаючи частку доходів за допомогою податків, повинна забезпечити принцип рівності та справедливості оподаткування, створюючи однакові правила гри для усіх учасників ринку. Фіскальна держава повинна отримати максимальний ефект від поєднання податків і позик як фіскальних інструментів та інструментів забезпечення соціально-економічного розвитку країни, мінімізувавши їх можливий негативний вплив на економічні та суспільні процеси. Позикові фінанси мають унікальну властивість збільшувати сьогодні можливості держави по задоволенню потреб, забезпеченню стимулювання економічного зростання, розподіливши податковий тягар у часі. Використання податків і позик залежить від пріоритетів та цілей соціально – економічної політики. Якщо уряд намагається задовольнити короткострокові цілі щодо збільшення надходжень до бюджету за допомогою позик, знижуючи податковий тягар, однак не здійснюючи при цьому структурних реформ та «проїдаючи» залучені кошти, це призведе до негативних наслідків: зростання державного боргу та необхідності підвищення податків для покриття витрат. Недалекоглядна державна політика щодо нарощування боргів дозволяє не здійснювати реального реформування податкової системи, вирішуючи поточні проблеми за рахунок позик, тобто за рахунок майбутніх доходів податкоплатників. На жаль, Україна вже декілька разів перебувала у такій ситуації. Проведена реструктуризація зовнішнього державного боргу у 2015 році дозволила вирішити поточні проблеми з обслуговуванням боргу та зниженням величини боргу. Однак у довгостроковій перспективі борговий тягар фактично посилюється: уряду необхідно буде витрачати кошти від майбутніх податкових надходжень для виплати боргу, зменшуючи фінансування суспільних благ та послуг, та використовувати методи подовження виплати боргу.

Отже, вітчизняна фіскальна політика перебуває на етапі становлення. Необхідно розробити економічну доктрину, яка визначатиме і фіскальну політику, основу якої повинні складати наукові теорії, що найбільше відповідають суспільно-економічним та політичним умовам. Якщо податки як інструмент фіску перебувають в центрі уваги науковців та практиків, відбуваються процеси розбудови та вдосконалення податкової системи, то потенціал позикового методу фінансування державних потреб практично не використовується, хоча значна кількість наукових досліджень присвячена даній проблемі. Слід забезпечити повноцінне функціонування ринку державних запозичень, використовувати позики як ефективний інструмент прискорення економічного росту та регулювання соціально – економічного процесів в країні. Одним із завдань фінансової науки має бути розробка положень про те, як повинні поєднуватися податковий та позиковий методи фінансування потреб фіскальної держави.

Література:

1. The Rise of the Fiscal State in Europe, c. 1200-1815 / ed. By R. Bonney. - New York: Oxford University Press, 1999. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198204022.001.0001/acprof-9780198204022>

2. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / за ред. Т. І. Єфименко, А. М. Соколовської. – К. : ДННУ “Академія фінансового управління”, 2013. – 774 с.

Білько Д.А.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., докторант, доцент кафедри фінансів Степура М.М.*

ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ